

De ouderenzorg heeft zuurstof nodig

De aangekondigde bezuinigingen op de ouderenzorg baren Roeli Mossel, directeur-bestuurder van NNCZ, grote zorgen. Ze verwacht dat de kortingen zullen leiden tot het ontslag van zorgpersoneel. "Juist de meest kwetsbare mensen vallen dan tussen wal en schip." Met diverse acties proberen met name organisaties in de noordelijke provincies het tij te keren.

TEKST: JOSÉ VAN DER WAARDEN

BEELD: NNCZ | PIXABAY/TRUTHSEEKER08.

Ouderenzorgorganisaties verwachten dat hun budgetten in 2024 met circa acht procent dalen. Het is een optelsom van tegenvallers: het rijk kort op het macrobudget en verstrekt minder geld voor vastgoed, energielasten vallen hoger uit en de loonkosten stijgen door een nieuwe cao. Begin juni stuurden organisaties uit Friesland, Groningen en Drenthe een brandbrief naar (nu demissionair) minister Conny Helder (VWS). Zij verwachten samen meer dan honderd miljoen euro tekort te komen op hun begroting. De noodkreet luidt: haal het mes van de keel en zorg voor zuurstof om te kunnen blijven zorgen voor ouderen van nu en morgen.

"Een zorgzame gemeenschap zie ik als een geografisch gebied waarbinnen mensen zich verbonden voelen."

Nóg groter personeelstekort

Roeli Mossel van VVT-organisatie NNCZ (Noord Nederlandse Coöperatie van Zorgorganisaties) treedt op als woordvoerder van de zorgorganisaties die zich bij het protest hebben aangesloten. Al veertig jaar is ze werkzaam in de ouderenzorg en niet eerder maakte ze zich zoveel zorgen.

"Het aantal ouderen neemt toe, het aantal professionals neemt af", vertelt ze. "Dat weten we al heel lang. Gaan de

kortingen door, dan zijn zorgorganisaties gedwongen om mensen te ontslaan. Zo'n zeventig procent van hun kosten zit in personeel. Andere bezuinigingsmogelijkheden zijn er niet, want energie, voeding, echt alles is duurder geworden. Als er ontslagen vallen, ontstaan er nóg grotere tekorten aan professionals, terwijl de samenleving niet klaar is om dat op te vangen. Juist de meest kwetsbare mensen vallen dan tussen wal en schip."

Zorgzame gemeenschappen

De ouderenzorg heeft de afgelopen jaren positieve ontwikkelingen doorgemaakt, stelt Mossel. Het aantal

CONTROVERSIEEL

De Kamercommissie van VWS heeft de besluitvorming over de financiering en de bezuinigingen in de ouderen- en gehandicaptenzorg van demissionair minister Conny Helder controversieel verklaard. De maatregelen die demissionair minister Helder voor Langdurige Zorg wil nemen in de ouderenzorg, waaronder in de verpleeghuiszorg, zijn zo vergaand dat de Kamerleden vinden dat kabinet en Kamer over deze onderwerpen geen besluiten mogen nemen voordat het nieuwe kabinet is geïnstalleerd.

ORGANISATIE VAN ZORG

medewerkers nam toe, het vertrouwen in de sector groeide. Daarnaast is de transitie naar meer informele zorg in gang gezet. Ze benadrukt dat alle ouderenzorgorganisaties overtuigd zijn van de noodzaak om de zorg anders in te richten. Op dat punt onderschrijven ze de visie van minister Helder. "Mits dit beleid gecombineerd wordt met de inzet van meer zorgtechnologie én een verandering in de samenleving", nuanceert ze. "We moeten toewerken naar zorgzame gemeenschappen waarin mensen ervan overtuigd zijn dat ze meer zelf en met elkaar moeten regelen. Maar zover zijn we nog niet."

De bezuinigingen komen daarom op een bijzonder ongelukkig moment, aldus Mossel. "Het gevolg is dat we onze tijd en energie niet meer kunnen richten op de transformatie, maar grotendeels moeten besteden aan reorganisaties. Een slechter signaal kun je als sector niet afgeven." Het stoort haar dat de minister uitspraken doet waar de tijd niet rijp voor is. Bijvoorbeeld dat er geen extra verpleeghuisplaatsen bijkomen. "Niemand gaat voor zijn plezier naar een verpleeghuis, maar er zijn onvoldoende alternatieven en iedereen weet dat er ook de komende tijd te weinig gebouwd wordt. De wijkverpleging kan dit niet opvangen. Het lukt onze organisatie nu al niet om mensen die voor herstellende zorg tijdelijk in het verpleeghuis verblijven, naar huis te laten gaan. Er is onvoldoende wijkverpleging beschikbaar."

Zuurstof nodig

De acties vanuit de noordelijke provincies hebben als motto: Geef de ouderenzorg zuurstof1. Het doel is tweeledig. Mossel: "Op de korte termijn moet die korting van tafel. Op de lange termijn is in de samenleving draagvlak nodig voor de transitie. Hoe organiseren we dat? Daarover is nog veel onduidelijk."

Mossel spreekt graag over zorgzame gemeenschappen, want informele zorg gaat in haar ogen verder dan mantelzorg en vrijwilligerswerk. "Veel mantelzorgers zijn overbelast, daar kun je geen extra taken neerleggen. Misschien moeten we daar zelfs een stukje zorg weghalen. Een zorgzame gemeenschap zie ik als een geografisch gebied waarbinnen mensen zich verbonden voelen. Dat kan een straat zijn, een wijk, een dorp. Binnen onze organisatie hebben we er op acht plekken ervaring mee. We hebben gemerkt dat als je met elkaar het goede gesprek aangaat, er zelfs vaak meer mensen bereid zijn iets te doen dan dat er hulpvragen zijn. Ik ben dus best hoopvol over die beweging, maar dit werkt alleen als je het op kleine schaal oppakt, stap voor stap, en daar alle domeinen bij betreft. Dat kost tijd."

Schotten en culturomslag

Tijd is er ook nodig om schotten weg te halen, gaat ze >>

verder. “Ik denk niet in termen als zorg of welzijn, in sociale professionals of zorgprofessionals. Voor mensen met een hulpvraag is dat namelijk totaal niet interessant. In de transitie zal ongetwijfeld met die schotten geschoven worden. Misschien komen er wel mengvormen en nieuwe typen professionals.”

“Ik denk niet in termen als zorg of welzijn, in sociale professionals of zorgprofessionals.”

Ook het omvormen van professioneel handelen vergt tijd en energie, vult ze aan. “Professionals zullen minder zelf uitvoeren en meer bezig zijn met het organiseren van hulp binnen de zorgzame gemeenschap. Wijkverpleegkundigen zijn daar al best ver mee, maar andere professionals moeten die cultuuromslag nog maken. Dat is ingewikkeld. Vaak halen zij zelfvertrouwen en eigenwaarde uit de waardering van de cliënt voor concrete werkzaamheden. Wij zullen ervoor moeten zorgen dat medewerkers blijven voelen dat ze ertoe doen. Dat ze ook voldoening kunnen halen uit iets voor iemand regelen, in plaats van alles zelf te doen.”

En de toekomstige rol van het verpleeghuis? Ook die is nog onduidelijk. Veel hangt af van het wel of niet beschikbaar komen van alternatieve woonvormen, aldus Mossel. “Ik verwacht wel dat het verpleeghuis straks alleen bedoeld is voor mensen van wie de hulpvraag thuis écht niet meer opgelost kan worden. Hun zorgvraag zal dus nog complexer worden.” Waar ze nadrukkelijk voor pleit, is het veel meer verbinden van intramurale disciplines met de eerste lijn. “De deskundigheid van de specialist ouderenzorg, de geriatrisch therapeut en de GZ-psycholoog zetten we buiten de muren nog onvoldoende in.”

Dure projecten

In hoeverre de zorgakkoorden IZA, WOZO en GALA bijdragen aan de transitie, kan Mossel op dit moment niet overzien. “Het goede is dat er veel nadruk ligt op meer samenwerken en gedeelde verantwoordelijkheid”, zegt ze. “Maar aan de andere kant zie ik vooral dat er gigantische bedragen omgaan in de uitvoering van alle opgezette richtlijnen, regelingen en subsidiemogelijkheden. Ook worden nogal wat dingen dubbel gedaan. Is dat echt allemaal nodig? Terwijl er voor de basiszorg onvoldoende

geld is, houden veel duurbetaalde externen zich met allerlei projecten bezig. Ik zou mijn hele dag kunnen vullen met deelnemen aan projectgroepjes. Wij worstelen om de basiszorg overeind te houden en hebben echt niet genoeg medewerkers om volop met dat soort zaken bezig te zijn.”

Tijdens de landelijke actiedag op 5 september in Den Haag boden 27 ouderenzorgorganisaties een online petitie aan (**Geef de ouderenzorg zuurstof - draai de kortingen terug - Petities.nl**) met bijna 35.000 handtekeningen. De organisaties zijn afkomstig uit Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en een stuk van de Veluwe. Mossel: “Er is veel steun, maar ik vind het jammer dat het landelijk draagvlak voor dit soort acties minder groot is dan ik had verwacht. Waarom bepaalde regio’s wel en andere niet meedoen, kan ik moeilijk duiden. Daarnaast is dit natuurlijk niet alleen een vraagstuk van de ouderensector. Dit zou voor ieder van ons een zorg moeten zijn, want we hebben of krijgen er allemaal mee te maken. Het gaat over ónze ouders, opa’s en oma’s.” <<

KORT GEDING ZOR GKANTOREN

Ruim 250 ouderenzorgorganisaties spanden een kort geding aan tegen het inkoopbeleid 2024-2026 van de zorgkantoren van VGZ, Zilveren Kruis, CZ, Menzis, Zorg en Zekerheid en Salland. De ouderenorganisaties vrezen de gevolgen voor de continuïteit, toegankelijkheid en kwaliteit van zorg. De zorgkantoren hanteren een afslag van 4,5 procent op het NZa-tarief, waarbij geen rekening is gehouden met de korting die de NZa al heeft toegepast op het tarief vanwege de bezuinigingen van het demissionaire kabinet. Eveneens houden de zorgkantoren onvoldoende rekening met de stijgende kosten voor de sector, stellen de organisaties. Het kort geding dient 28 september.

Brabants manifest

Eind juli boden Brabantse ouderenzorgorganisaties op eigen initiatief een manifest aan de Tweede Kamer aan (**Zorg Brabant (brabantzorg.eu)**), ook gericht tegen de bezuinigingen en met een pleidooi voor meer tijd.